

DigiEfekti põhiuuringu tulemuste raport - sotsiaal-emotsionaalsed oskused

Piret Einpaul, Meeli Rannastu-Avalos, Aleksandar Baucal, Äli Leijen

Sotsiaalne pädevus on üks kaheksast üldpädevusest, mida koolides õppekava üleselt arendatakse. Sotsiaalsed ja emotsionaalsed oskused (SEO) viitavad suutlikkusele reguleerida oma mõtteid, emotsioone ja käitumist ning on seotud peamiselt sellega, kuidas inimesed oma emotsioone juhivad ja teistega suhtlevad. Need oskused mõjutavad mitmeid olulisi eluvaldkondi, sh nt vaimne heaolu ja akadeemiline edukus, ning ka kognitiivsete oskuste arengut ja kasutamist ning koolidel on nende oskuste arengu toetamisel oluline roll (Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD), 2015 ja 2021).

Sotsiaal-emotsionaalsete oskuste hindamiseks oleme Primi et al. (2021) teoreetilise raamistiku ning OECD sotsiaal-emotsionaalsete oskuste uuringu (Chernyshenko et al., 2018) teoreetilise raamistiku alusel koostanud küsimustiku versioonid õpilastele ja õpetajatele, et avada õpilaste oskusi üheksas dimensioonis (Tabel 1).

Mõlemas instrumendis on kokku 34 väidet, mida vastajad hindavad 5-pallisel Likert-tüüpi skaalal, milles 1 on „ei nõustu üldse“ ja 5 on „nõustun täielikult“. 6. ja 9. klassi õpilased täidavad enesekohase küsimustiku ning täiendavalt hindavad nende kahe kohordi õpilaste sotsiaal-emotsionaalseid oskusi õpetajad, eelkõige klassijuhatajad või aineõpetajad, kes õpilastega sagedasti kokku puutuvad. 3. klassi õpilastele ei peeta enesekohast küsimustikku kohaseks, sest nii noorte vastajate jaoks ei pruugi väited olla mõistetavad ning see võib mõjutada kogutud andmete usaldusväärsust. Seetõttu oleme 3. klassi õpilaste oskuste hindamisel kasutanud ainult nende õpetajate antud hinnanguid.

Hinnatav faktor	Kirjeldus OECD SSES raamistikus*	Näide õpilase küsimustikust
Enesekontroll	Tähelepanu suunamine ja keskendumine käsilolevale ülesandele, segavatest teguritest hoidumine	<i>Õppides ei kaldu ma ülesandest kõrvale.</i>
Vastutus-tundlikkus	Ajajuhtimise oskuste valdamine, täpne olemine ja kokkulepetest kinnipidamine	<i>Ma pean kinni meie klassi reeglitest.</i>
Sihikindlus	Takistuste ületamine oluliste eesmärkide saavutamiseks	<i>Ma tegutsen selle nimel, et oma olulise eesmärgini jõuda.</i>
Stressikindlus	Ärevuse ja stressile reageerimise reguleerimine	<i>Ma oskan jääda rahulikuks ka pingelistes olukordades.</i>
Emotsioonide kontroll	Frustratsioonitaluvus, oma viha ja ärrituse reguleerimine, tasakaalukuse ja rahulikkuse säilitamine pettumuste korral	<i>Kui ma olen ärritunud, oskan rahuneda.</i>
Empaatia	Teiste inimeste vajaduste ja tunnete mõistmine ning selle põhjal heatahtlikult ja teisi arvestavalt tegutsemine	<i>Kui mu kaaslane on endast väljas, olen talle toeks.</i>
Usaldus	Eeldamine, et teistel inimestel on üldiselt head kavatsused ning andestamine neile, kes on halvasti käitunud	<i>Ma laenan klassikaaslastele oma kooliasju.</i>
Koostöö (cooperation)	Teiste inimestega rahumeelselt koos eksisteerimine ning inimestevahelise vastastikuse seotuse väärtustamine	<i>Koos tegutsedes võtan arvesse oma kaaslaste arvamusi.</i>
Enese-kehtestamine	Enesekindlalt oma arvamuste, vajaduste ja tunnete väljendamine ning sotsiaalse mõju kasutamine	<i>Ma räägin kaaslastele oma vajadustest.</i>

Märkus. OECD sotsiaal-emotsionaalsete oskuste uuringu aluseks oleva kontseptuaalse raamistiku oskuste nimetused ja kirjeldused on esitatud Chernyshenko et al. (2018) and Kankaraš & Suarez-Alvarez (2019) põhjal.

Põhiuuringu andmete kogumine toimus 2022. a. jaanuarist maini. Uuringu käigus vastas küsimustikule 542 õpilast 12 Eesti kooli 6. ja 9. klassidest. 11 vastanut kasutasid oma õigust loobuda uuringus jätkamisest, mistõttu eemaldasime nende vastused. Andmefailist eemaldasime ka osalejad, kes olid igale väitele märkinud täpselt sama vastuse (kokku 2). Analüüsid arvestame andmete struktuuri, mille kohaselt on samas klassis õppijatel ühised kogemused (klass kui klaster), seetõttu eemaldasime küsimustiku headusnäitajaid hinnates analüüsist neli klassi, millest osales ainult 2-4 õpilast (kokku 8 vastajat).

Lõplikku analüüsi kaasati vastused **521** õpilaselt, kellest **272** olid 6. klassi ja **249** olid 9. klassi õpilased ning 240 olid poisid ja 281 tüdrukud.

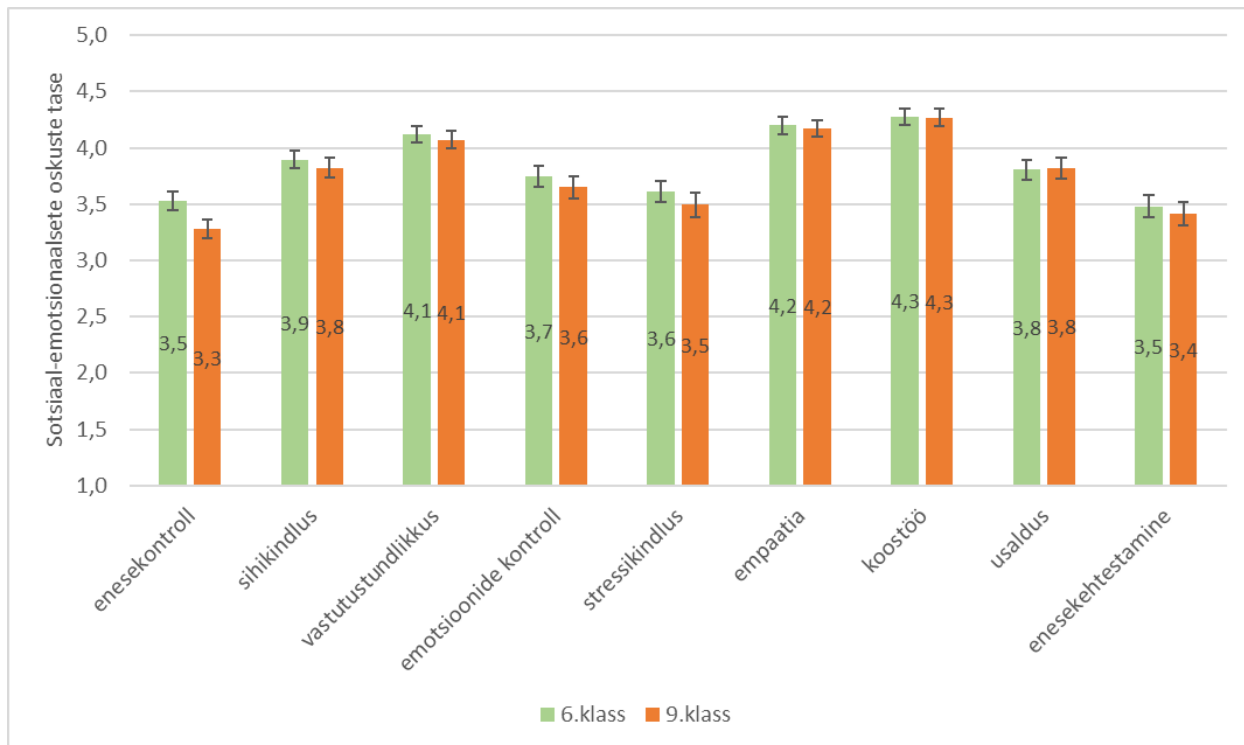
Andmed kogusime elektrooniliselt, kasutades selleks LimeSurvey keskkonda. Osalemine oli õpilaste jaoks vabatahtlik. Vastamisel ajapiiri ei olnud, enamikul õpilastest kulus oma sotsiaal-emotsionaalsete oskuste hindamiseks 12-20 minutit.

Põhiuuringu tulemuste kirjeldav statistika on esitatud tabelis 2 ja joonisel 1.

Tabel 2. Tulemuste kirjeldav statistika 6. ja 9. kl. õpilaste ja kõigi vastanute kohta (N =521).

Faktorid		Mean	SD	N
Enesekontroll	6. klass	3,53	0,697	272
	9. klass	3,28	0,668	249
	Kokku	3,41	0,694	521
Sihikindlus	6. klass	3,89	0,672	272
	9. klass	3,81	0,689	249
	Kokku	3,85	0,681	521
Vastutustundlikkus	6. klass	4,11	0,628	272
	9. klass	4,06	0,626	249
	Kokku	4,08	0,627	521
Emotsioonide kontroll	6. klass	3,73	0,791	272
	9. klass	3,64	0,788	249
	Kokku	3,69	0,790	521
Stressikindlus	6. klass	3,57	0,813	272
	9. klass	3,49	0,875	249
	Kokku	3,53	0,844	521
Empaatia	6. klass	4,18	0,647	272
	9. klass	4,16	0,615	249
	Kokku	4,17	0,631	521
Koostöö	6. klass	4,25	0,624	272
	9. klass	4,27	0,626	249
	Kokku	4,26	0,624	521
Usaldus	6. klass	3,79	0,775	272
	9. klass	3,80	0,756	249
	Kokku	3,80	0,765	521
Enesekehtestamine	6. klass	3,47	0,805	272
	9. klass	3,39	0,841	249
	Kokku	3,43	0,822	521

Joonisel 1 on esitatud 6. ja 9. klassi õpilaste keskmised hinnangud oma sotsiaal-emotsionaalsetele oskustele koos usalduspiiridega. Usalduspiiride põhjal on näha, et dimensioonis enesekontroll hindasid 6. klasside õpilased ennast oluliselt kõrgemalt kui 9. klassi õpilased. Kõigis teistes uuritud dimensioonides olulisi erinevusi ei ilmnenud.

Joonis 1. 6. ja 9. klassi õpilaste sotsiaal-emotsionaalsete oskuste tase enesekohaste hinnangute põhjal (joonisel on esitatud keskmised koos 95% usalduspiiridega)

Selleks, et hinnata loodud instrumendi valiidsust, kontrollisime (1) küsimustiku faktorstruktuuri sobivust aluseks olnud teoreetilise mudeliga ja (2) invariantisust kahe vanusegrupi – 6. ja 9. klassi õpilased – võrdluses. Invariantisuse analüüsimise eesmärk oli hinnata, kas loodud küsimustik sobib ühtmoodi hästi 6. ja 9. klassi õpilaste sotsiaal-emotsionaalsete oskuste hindamiseks. Analüüsid teostati programmi Mplus versiooni 8.8 kasutades.

Küsimustiku faktorstruktuuri kontrollimiseks viisime läbi kinnitava faktoranalüüsi (CFA). Mudeli headusnäitajad 9-faktorilisel mudelil olid järgmised: $\chi^2/df = 2.01$, RMSEA = .044, CFI = .937, TLI = .928.

Kinnitava faktoranalüüsi tulemuste kohaselt saab väita, et 9-faktoriline mudel on aktsepteeritavate headusnäitajatega.

Invariantisust hindasime kolmel tasandil – konfiguraalne, meetriline ja skalaarne mudel. Mudelite headusnäitajad on esitatud Tabelis 3.

Tabel 3. Õpilaste sotsiaal-emotsionaalsete oskuste küsimustiku invariantsusanalüüsi tulemused

	χ^2	df	CFI	TLI	RMSEA	Δ CFI	Δ RMSEA
Konfiguraalne mudel	1437.46	982	0.941	0.933	0.042		
Meetriline mudel	1442.80	1007	0.944	0.937	0.041	0.003	-0.001
Skalaarne mudel	1516.04	1100	0.946	0.945	0.038	0.002	-0.003

Märkus. df = Degrees of freedom; CFI = Comparative Fit Index; TLI = Tucker-Lewis Index; RMSEA = Root Mean Square Error of Approximation

Invariantsuse hindamisel selgus, et loodud küsimustik sobib sotsiaal-emotsionaalsete oskuste hindamiseks ühtmoodi hästi 6. ja 9. klassi õpilastele.

Projektis oli uuringu põhifookus õpilaste instrumendi väljatöötamisel ja hindamisel.

Õpetajatele loodud instrument vajab täiendavaid analüüse.

Viidatud allikad

Chernyshenko, O., M. Kankaraš and F. Drasgow (2018). "Social and emotional skills for student success and wellbeing: Conceptual framework for the OECD study on social and emotional skills", OECD Education Working Papers, No. 173, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/db1d8e59-en>

OECD (2015). *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*, OECD Skills Studies, OECD Publishing. doi.org/10.1787/9789264226159-en

OECD. (2021). *Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills 2019*. OECD. doi.org/10.1787/92a11084-en

Primi, R, Santos, D., John, O. P., and De Fruyt, F. (2021). SENNA Inventory for the Assessment of Social and Emotional Skills in Public School Students in Brazil: Measuring Both Identity and Self-Efficacy. *Front. Psychol.* 12:716639. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.716639>